

Torah from Around the World

Wie een ander gunstig beoordeelt zal zelf gunstig beoordeeld worden.

Talmoed, Sjabbat 127b

Sjabbat 6 mei 2023/ 15 Ijar 5783, Emor, Wajikra/Leviticus 21:1 - 24:23

Tanach blz. 241 - 250

Haftara: Jechezkeel 44:15 - 31

Tanach blz. 1131 - 1132

Vertaler: Benjamin Cohen

Commentaar: **Linda S. Golding** is directeur van het Collaborative for Applied Studies in Jewish Education.

Oorspronkelijke Engelse tekst: <https://www.jtsa.edu/torah/counting-whole-jews/>

Hele Joden tellen

We zitten in een tijd van tellen. Vanaf de tweede avond van Pesach begonnen Joden over de hele wereld een gemeenschappelijk telproject, ter markering van de dagen van de Uittocht uit Egypte tot aan de feestdag van Sjavoet, die het ontvangen door de Jisraëlieten van de tien Geboden op de Sinai viert.

Als kind herinner ik me de eigenaardige manier waarop sommige van mijn leraren, na de pauze of op een schoolreisje, onze klas telden. "Niet één, niet twee, niet drie. . ." Zo leerde ik

dat er een al lang bestaand Joodse ongemakkelijkheid bestaat met het tellen van mensen. Hoewel God om een volkstelling kan vragen, is de manier waarop de telling wordt uitgevoerd van belang. Dus gebruiken we munten, lammeren, Bijbelverzen, of andere trucjes om een ambivalente telling mogelijk te maken.

Deze ambivalentie erkent dat enerzijds het tellen van mensen nodig kan zijn voor sommige kernfuncties van de gemeenschap en tegelijkertijd dat een dergelijke inspanning reële gevaren met zich meebrengt. Motivaties en methoden zijn van belang, omdat het tellen van mensen nooit neutraal is. Wie telt? Met welk doel? Volgens welke maatregelen? Wie is bevoegd om te tellen? De bevoegdheid om mensen te tellen is één van de essentiële verantwoordelijkheden en bevoegdheden van de moderne staat. Tellen kan een beeld vormen van wie we op een bepaald moment in de tijd zijn, informatie geven ten behoeve van de toewijzing van middelen waar ze het meest nodig zijn. Ook kan het belangrijke patronen onthullen die ons kunnen helpen onze realiteit af te stemmen op onze waarden. Maar tellen kan ook het narratief vormen over wie het waard is om erbij te horen en wie niet.

We zien dat deze vragen over motivatie en methode zowel in Joodse gemeenschapskwesaties als in de Verenigde Staten spelen. Het Amerikaanse Hooggerechtshof besloot dat de volkstelling van 2020 geen burgerschapsvraag mocht bevatten. Met dit soort keuzes over wie we tellen, en hoe en waarom, zijn reële belangen gemoeid.

We herkennen deze ambivalentie over tellen in het verhaal over de godslasteraar, dat we tegen het einde van de sidra van deze week tegenkomen. (Leviticus/Wajikra 24:10-23) De tekst stelt ons voor aan de naamloze zoon van een Jisraëlitische vrouw (*ben iesja jisraeliet*) die ook, zo leren we, de zoon is van een Egyptische man. Er breekt een gevecht uit tussen de zoon van de Jisraëlitische vrouw en een Jisraëlitische man. De zoon van de Jisraëlitische vrouw roept vervolgens op goddeloze wijze de naam van God aan. Hij wordt voor een oordeel naar Mosjé gebracht en uiteindelijk besluit God dat hij ter dood moet worden gebracht.

Het is een verhaal dat niet lekker zit. Aan de ene kant herinnert het ons aan de kracht van woorden en het belang van sociale normen die erkennen welke schade die woorden kunnen aanrichten. Maar het is moeilijk om deze tekst te lezen en niet op te merken hoe marginaal de zoon van de Jisraëlitische vrouw is in deze nieuw gevormde woestijngemeenschap. Volgens Rasji (over vers 10) wordt het eigenlijke gevecht uitgelokt door een vraag over zijn status en of er letterlijk een plaats voor hem is in deze gemeenschap in ontwikkeling. We weten zeker dat in de huidige tijd de status van de spreker vaak bepaalt wie zal worden gehoord, wie verantwoordelijk zal worden gehouden, en aan wie wordt toegestaan normen te omzeilen.

Bij het vergelijken van de tekst met de vertaling door de New Jewish Publication Society, was ik verrast door de keuze om de Hebreeuwse uitdrukking *ben iesja jisraeliet*, wat letterlijk 'zoon van een Jisraëlitische vrouw' betekent, te vertalen als 'half-Israëliet'. Ik vond de keuze

stuitend en ook verhelderend. De zoon van de Jisraëlitische vrouw wordt kleiner gemaakt. Minder dan een geheel. De keuze om deze persoon in delen op te splitsen, onthult een essentieel gevaar bij het tellen van mensen überhaupt.

Tegenwoordig is het enigszins in de mode om jezelf op te delen. Populaire DNA-tests bieden de belofte van een identiteit, berekend in kleine snippers. Maar in gemeenschappelijke projecten moeten mensen als gehelen worden geteld. Concepten van hybriditeit, overgenomen uit de Mendeliaanse genetica, zouden niet van toepassing moeten zijn op de menselijke identiteit. Door mensen te tellen, door levens om te zetten in getallen voor analyse, kunnen we belangrijke patronen ontdekken die ons in staat stellen onszelf beter te begrijpen en doelgroepen van dienst te zijn. Maar het gevaar bestaat ook dat dit proces zal leiden tot het nemen van ongewenste vrijheden met de kern van onze menselijkheid.

We kunnen geen breuken maken van mensen. De Verenigde Staten hebben een vreselijke erfenis van die misdaad. Door het 'drie vijfde compromis', ingebed in de Amerikaanse grondwet, telde een slaaf voor drie vijfde mee voor het bepalen van het aantal zetels dat een staat kreeg in het Huis van Afgevaardigden. Dit was een manier waarop Afro-Amerikanen de waardigheid van heelheid in dat land is ontzegd.

Het verhaal van de godslasteraar is een ongemakkelijk verhaal waarvoor ik geen oplossing bied. Ik kan alleen zeggen dat het erom gaat hoe sommige vormen van mensen tellen afbreuk doen aan onszelf en aan de heiligheid van onze gehele gemeenschap. Dat is iets anders dan zeggen dat we altijd handelen als een volledig geïntegreerd 'zelf'. Context en omstandigheden kunnen bepaalde elementen van ons eigen erfgoed en onze ervaring naar voren brengen. Maar degenen onder ons met een opgedeelde identiteit zijn hele mensen. In termen van onze waardigheid en belangrijkheid zouden we altijd ons volledige zelf moeten kunnen zijn, waarbij elk persoon als een geheel wordt erkend. Als men dit negeert wordt overal lelijkheid ontketend.